

Τόσο αληθινός...

Άρθρο του Τηλέμαχου Χυτήρη για τον Βάρναλη

Το 1974, μετά την πτώση της δικτατορίας, παρουσιάστηκα στο στρατό ξηράς, αφού πριν με είχε «αποβάλει» το ναυτικό ως «υπεράριθμο»! Ήμουν σχετικά μεγάλος σε σύγκριση με τους άλλους και ανυπότακτος λόγω της παρατεταμένης παραμονής μου στο εξωτερικό κατά την επτάχρονη περίοδο της χούντας. Μετά την Κόρινθο και την Τρίπολη, βρέθηκα στη Ξάνθη. Εκεί γρήγορα ένιωσα την ανάγκη κάποιων βιβλίων για συντροφιά στις πολλές και ανιαρές ώρες που δύσκολα περνούσαν. Πήγα στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Ξάνθης και μεταξύ των βιβλίων που δανείστηκα πήρα και μια «ανθολογία ελληνικής ποίησης». Όμως τα «χαρτιά» μου στο Α2 γραφείο και η «εθνικόφρων μύτη» του λοχαγού μου τον οδήγησαν κατευθείαν επάνω μου «Τι διαβάζεις Χυτήρη;» «Ποιήματα κύριε λοχαγέ» «Να τα 'δω» και τ' ανοίγει ο αθεόφοβος στις σελίδες που ανθολογείτο ο Βάρναλης. «Ωστε τον κομμουνιστή έφερες εδώ μέσα!». Επίπληξη και περιορισμός εξόδου ήταν η μικρή συνέπεια. Σήμερα θα μπορούσα να τον καταγγείλω για... «πνευματική παρενόχληση». Τότε όμως...

Η ιστορία είναι κοινή, αξιομνημόνευτη την έκανε η σκοτεινή της σύμπτωση. Την ίδια μέρα πέθανε στην Αθήνα ο μπαρμπα-Κώστας Βάρναλης. Ήταν 16 Δεκέμβρη 1974. Τότε, μου ήρθε στο νου το καλοκαίρι του '65, όταν βρέθηκα για πρώτη φορά στην Αθήνα κι έτρεχα στα βιβλιοπωλεία, δισκάδικα, μπουάτ και διαδηλώσεις. Μ' ένα φίλο, φοιτητής εκείνος, πήγαμε στη Δεξαμενή. Εκεί, σ' ένα διπλανό τραπέζι μου έδειξε τον Βάρναλη με τον Στρατή Τσίρκα, που έπιναν το ουζάκι τους. Πήγαμε να τους χαιρετήσουμε. «Από την Κέρκυρα;» μου λέει ο Βάρναλης «εκεί έχετε τους Θεοτόκηδες τους ψεύτικους κι έναν αληθινό, τον Κωνσταντίνο Θεοτόκη», «Είναι κι αυτός Αλεξανδρινός όπως εσύ» του λέει ο Τσίρκας. Απόρησα, μόνο μετά από καιρό στα διαβάσματά μου είδα ότι ο Βάρναλης, όπως κι ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης συνεργάστηκαν στις αρχές του αιώνα με τον Αλεξανδρινό Στέφανο Πάργα και το σημαντικό περιοδικό του «Γράμματα». Τη μορφή του Βάρναλη, όπως τον είδα, με το σκαμμένο πρόσωπο και τ'

άσπρα μαλλιά του ακατάστατα, την είχα πάντα στο μυαλό μου όταν διάβαζα τα ποιήματά του.

Τη λογοτεχνία την προσεγγίζω με άγνωστες αισθήσεις, γι' αυτό δεν είμαι κριτικός της. Ο ποιητής Βάρναλης πορεύτηκε μαζί με τα «πιστεύω» του και την εποχή του. Είχε διαμορφώσει μια στάση ζωής. Πάνω απ' όλα ήταν γνήσιος. Γι αυτό και η παρουσία και το έργο του, πέρα των υπερβολών και των ιδεολογικών επικαλύψεων, καταγράφεται θετικά στη Γραμματεία μας. Κάποιοι τον χρησιμοποίησαν όπως τόσοι και τόσα. Ας όψονται... Σημεία των καιρών. Το δίπολο πόνος-οργή χαρακτηρίζει το έργο του. Προσωπικά, πιστεύω ότι ο πόνος και η ευαισθησία του μεταφράζεται σε ποίηση. Ο Βάρναλης είναι κατ' ουσία ένας λυρικός. Η ειρωνεία είναι ένα έμφυτο επιπλέον στοιχείο. Κινήθηκε πάνω στις παλιές φόρμες της ποίησης δίνοντας το δικό του περιεχόμενο. Οι λεκτικές υπερβολές του αδυνατίζουν το αποτέλεσμα. Η βαθιά λαϊκή του γνώση και σοφία και η λυρική του διάθεση σφραγίζουν το καλύτερο μέρος της δημιουργίας του. «Το φως που καίει», «Οι μοιραίοι», «Η Μάνα του Χριστού» είναι η εκλεκτή συνέχεια και ταυτόχρονα η ανανέωση μιας ισχυρής παράδοσης.

Α, πως είχα σα μάνα κι εγώ λαχταρήσει
(είταν όνειρο κι έμεινε, άχνα και πάει)
σαν και τ' άλλα σου αδέρφια να σ' είχα γεννήσει
κι από δόξες αλάργα κι αλάργα από μίση!

Στα αχνάρια του αργότερα κινήθηκε κι ο Ρίτσος στον «Επιτάφιο». Πρόδρομοι του Βάρναλη ήταν το δημοτικό τραγούδι, τα αρχαία λυρικά, ο Σολωμός, δηλαδή το ήθος της ελληνικής ποίησης. Διαχρονικά. Δεν θα επεκταθώ. Θα πω ότι ο μπαρμπα-Κώστας ο Βάρναλης, ο δάσκαλος είναι ο παππούς της ποιητικής οικογένειάς μας, ελληνικός, γνήσια λαϊκός θυμόσοφος, με χιούμορ, και τόσο καλός, τόσο αληθινός... Άλλοι καιροί άλλοι άνθρωποι.

Πηγή: http://hitiris.eu/downloads/stories/TH_archive0156_stories1379336485.pdf

Δημιουργία αρχείου: 16-09-2013 16:01
